

Dragutin Tadijanović, povodom 15. godišnjice smrti

Dragutin Tadijanović, hrvatski pjesnik (Rastušje, 4. 11. 1905. – Zagreb, 27. 6. 2007.). Diplomirao je 1937. književnost i filozofiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1944. književni je tajnik u Hrvatskom izdavačkom bibliografskom zavodu (HIBZ), a od 1945. urednik u Nakladnom zavodu Hrvatske. Od 1953. do umirovljenja 1973. direktor je Instituta za književnost i teatrologiju JAZU-a; redoviti član JAZU-a (danas HAZU) od 1965. godine. Dobitnik je Nagrade „Vladimir Nazor“ za životno djelo (1967.) i Nagrade Goranov vijenac za cjelokupan pjesnički opus (1982.).

U književnosti se javio 1922. pjesmom *Tužna jesen* u *Omladini*, pod pseudonimom Margan Tadeon. Pod svojim imenom objavljivao je od 1930. godine. Opredijelio se za zavičajnu i intimnu tematiku. Tadijanovićeva lirika nije obilježena unutarpoetičkim skokovima u odabiru tema i motiva, lirski subjekt gotovo uvijek ima isti, nepromijenjen status, a takav je i jezično-stilski repertoar. Prva faza (1920. – 1935.; zbirke *Lirika*, 1931.; *Sunce nad oranicama*, 1933.) obilježena je izrazitom povezanošću s rodnim krajem, prirodom, sjećanjem na idilične dane djetinjstva (pjesme *Visoka žuta žita*, *Žene pod orahom*, *Dugo u noć*, *u zimsku bijelu noć*, *Daleko su od mene oranice*, *Da sam ja učiteljica*, *Sunce nad oranicama*).

Došavši u Zagreb, ostao je mitski povezan s Rastušjem, pa njegovom lirikom prevladavaju osjećaji osamljenosti, otuđenosti, čežnja za mjestom pripadanja. Pjesme su pisane jednostavnim, jasnim jezikom, a ključni je lajtmotiv tema povratka. U drugoj fazi (1950. – 1986.; zbirke *Pjesme*, 1951.; *Blagdan žetve*, 1956.; *Srebrne svirale*, 1960.; *Prsten*, 1963.; *Vežan za zemlju*, 1974.) bavi se antitetičkim pojmovima urbano – ruralno, europsko – zavičajno, prošlost – budućnost. Počinje propitivati i egzistencijalistička i ontološko-metafizička čovjekova stanja. Gubljenje veza s Rastušjem pokazuje se kao gubljenje kontakta sa smislom života, što rezultira čvršćom „gnoseološkom utemeljenosti“ (T. Maroević) njegove poezije. Usmjerava se prema urbano-povijesnim i metapoetsko-intertekstualnim sadržajima pjesme (*Prsten*, *Kad me više ne bude*, *Na grobu Georga Trakla*, *Ad honorem et gloriam*, *Ljudski vijek*, *Razgovor sa sjenom visoke planine*, *Sjeni Julija Klovića*). Zbirka *Prijateljstvo riječi* (1981.) označava raskid s idealiziranim karakterom ranije lirike, a *Kruh svagdanji* (1986.) s rodnim Rastušjem.

Svjestan iskustvene važnosti pjesama uopće, Tadijanović im daje notu autobiografičnosti, a istodobno ih, navođenjem mjesta i vremena nastanka pjesme, smješta u stvarni kontekst, potvrđujući time izrazitu poetsku samosvijest (*More u meni*, *Oblak*, *Što li je s mojom pjesmom u Kini*, *Na stolu kruh*, *Grozd*, *Sve je već rečeno*, *U sjeni mrke krošnje*, *U smrt Antuna Šoljana*, *Pjesanca svetome Vlaha u Dubrovniku*).

Iako se znao okušati i u haikuu i u sonetima, u stilsko-izražajnom i stihotvornom smislu nastavljajući je slobodnoga stiha (od Janka Polića Kamova, Miroslava Krležu i A. B. Šimića), obilježenog odmjerenim, biranim figurama i jednostavnim leksikom. Ritmičnost se ostvaruje zvukovnom, leksičkom i sintaktičkom kombinatorikom, pri čem ponavljanja, izdvajanja i suprotstavljanja imaju odlučujuću ulogu, što pridonosi komunikativnosti njegove lirike.

Stil mu je lapidaran, formiran pod utjecajem *Biblije*, A. B. Šimića, Giacoma Leopardija i Friedricha Hölderlina. Kritika je isticala i Tadijanovićevo oslanjanje na stihove narodnog metra (osmerce i deseterce), koji se nalaze u osnovici njegovih slobodnih stihova. Tadijanovićeva osobnost i stvaralaštvo svrstali su ga među najpopularnije autore hrvatske književnosti, o čemu svjedoče mnogobrojna ponovljena izdanja njegovih knjiga u Hrvatskoj i prevodenje na dvadesetak svjetskih jezika.

Uredio je mnogobrojna izdanja djela hrvatskih pisaca 19. i 20. stoljeća (Vladimir Vidrić, Josip Kozarac, Silvije Strahimir Kranjčević, Kamov, Ivan Goran Kovačić i dr.), a posebno se ističe dvadesetljetni urednički rad na projektu kritičkog izdanja sabranih djela Antuna Gustava Matoša (JAZU, 1973. – 1976.). Sastavio je nekoliko antologija (*Hrvatska moderna lirika*, 1933., s Olinkom Delorkom; *Četrdesetorica: pregled mlade hrvatske lirike*, 1955., s Dobrišom Cesarićem i Šimom Vučetićem; *Antologija hrvatskih pjesama u prozi*, 1958., sa Zlatkom Tomičićem). Bavio se i prevođenjem (Vítězslav Nezval, Johann Wolfgang Goethe, F. Hölderlin, Novalis, Heinrich Heine).

Izvor teksta i fotografije:

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=60160>

Tadijanović, Dragutin. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 26. 6. 2022.*

KAD MENE VIŠE NE BUDE

Rijeka, 30. 12. 1955., navečer

Svakog dana sunce zapada. Doći će
Dan od kojeg će se znati: mene
Više nema.
Neće se ništa desiti što nije bilo
Za moga vijeka: mornari će
Ploviti morima, vjetrovi će hujati žalostivo
U granju, savijat će se dozrelo klasje k zemlji.
Voljet će se mladići i djevojke
Kao što se prije njih
Nikada nije volio nitko.
Ujesen, kad voće dozrijeva, kad se beru
Plodovi, prolazit će njih dvoje
Alejom ispred Sveučilišta; zatim će
Šetati pod kestenima na Griču
Držeći se za ruke, dugo, dugo,
Kao što se prije njih nitko
Nije držao nikada. Oni će sjesti na klupu
Starinsku i spazit će oboje: na njima leži srebro mjesečine
(Kako je negda počivalo na tebi
I meni, u doba mlade ljubavi.) Prije neg' se poljube,
Djevojka će šapnuti sjajnom mjesecu: Sanjam li
Ili čitam pjesnika
Koji je pjevao o mojoj ljubavi?

ŠUME SNIVAJU

Rastušje, 3. 10. 1929., četvrtak

Izlazim u noć. Žaloban. I lutam.
Cesta mi pruža dlanove mrke: gazi!
Oblačje prekri plavetnilo neba,
Dok vjetar, skitalac star, za rubom šume drijemaše:
U ruci mu svinut štap,
Za pojasom zataknete svirale.
Mrak, pretežak mrak
Liježe na lubanju moju
I razgovara sa mnom kao brat.
Iznemogao, pružim se po travi
Te nasloniv uho čujem srce zemlje:
Udara, udara, udara.
Šume okolo mene, u povorkama, snivaju.

BEZ TEBE

Zagreb, 3. 5. 1995., srijeda

Kad je ostao sâm,
Činilo mu se da je mrtav.
A nije. Suze su potekle,
I njegovi su dozivi
Odjekivali u prazno,
Nitko ih nije vidio ni čuo.
Jedino on, kad je ostao sâm,
Sâm, sa svojim suzama,
Bez tebe.